

Fængselsvæsen.

Danmark.

Teoretisk Undervisning af Fængselsbetjente.

Af Fængselsinspektør G. Brøchner-Mortensen.

I For sommeren 1915 afholdtes for første Gang ved Vestre Fængsel i Kjøbenhavn et teoretisk Kursus for Reservebetjente ved Staden Kjøbenhavns Fængsler, 10 mandlige og 6 kvindelige.

Opsynsstyrken, der i Forvejen bestod af 90 mandlige og 18 kvindelige Funktionærer, stod dengang paa Grund af Indførelse af en ændret Fridagsordning foran en Udvidelse, og det blev da de nyansatte betydet, at de i de første tre Maaneder vilde blive ansat paa Prøve med Forpligtelse til hver 6te Dag paa deres Fridag at møde til 1½ à 2 Timers Undervisning, ligesom de hjemme maatte benytte en Del af deres Fritid til skriftlige Udarbejdelser i Forbindelse med Undervisningen.

Forud for den nævnte Prøvetid var for alle Aspiranters Vedkommende gaaet Reservetjeneste ved de forskellige kjøbenhavnske Fængsler i mindst 1 Aar.

Undervisningen afsluttedes med en Eksamen, ved hvilken der, med to af Arrestvagtimestrene som Censorer, foretoges en mundtlig Overhøring af Aspiranten og tildeltes ham Karakterer paa Grundlag af denne og af hans tidligere afgivne Beviser for teoretisk og praktisk Kunnen for: Skrift. Stil a: Evnen til at udtrykke sig skriftlig, almindelige Kundskaber, teoretiske Kundskaber om Fængselsvæsen, praktisk Fængselsgerning og tjenstligt Forhold under Reserve- og Prøvetjenesten, samt Personlighed.

De Erfaringer, der indhentedes ved dette første Forsøg, var af en saadan Art, at man har fundet det formaalstjenligt at fortsætte Undervisningen af Reservebetjente, og der er da i hvert af de følgende Aar afholdt lignende Kursus, hvert afsluttet med en Eksamen, hvis Udfald har været bestemmende for, om Aspiranten ved indtrædende Vakance kunde vente Ansættelse i fast Nummer.

Betjentstyrken ved Staden Kjøbenhavns Fængsler bestaar nu af 106 mandlige og 24 kvindelige Betjente i fast Nummer. De faste Betjente er fordelt mellem Fængslerne efter hvert Fængsels Behov, og saaledes at Afløsningen paa Turnusfridage ogsaa sker ved faste Betjente for hvert Fængsel for sig. Betjentene kan dog kaldes til Tjeneste ved et hvilket som helst af Fængslerne.

Til Afløsning under Sygdomsforfald, Ferie eller Indkaldelse til Sikringsstyrken samt til Besættelse af ekstraordinære Poster, af hvilke der under Fængslernes Udvidelse og de seneste Tiders usædvanlig store Belæg har været adskillige, haves et Korps af Reservebetjente, der lønnes for hver Tjenestedag, og som fra Hovedfængslet, Vestre Fængsel, daglig efter Behov fordeles mellem Fængslerne, saaledes at de gør Tjeneste en Dag ved én, en anden ved en anden af de fire Anstalter, som for Tiden udgør Staden Kjøbenhavns Fængsler.

Ved hvert af Fængslerne findes en overordnet Betjent (Formændene og det kvindelige Overopsyn), som for en stor Del er optagen af Tjenesten ved Ekspedition af Fange-transporter mellem Retten og Fængslerne eller mellem disse indbyrdes og af Kontorarbejde vedrørende denne Virksomhed og Betjentenes Postering. Desuden findes ved hvert af Fængslerne en Arrestvagtmeister, der er Betjentstyrkens nærmeste Foresatte, og hvis Hovedopgave det skulde være at overvåge den daglige Tjenestegang i selve Fængslet. For en stor Del er imidlertid ogsaa han bunden af Kontorforretninger, saaledes at han langtfra kan overkomme den Virksomhed, som skulde være hans fornemste.

Alt Kontorarbejde udføres af Fængselsbetjente.

Øverste Leder af den hele Administration er Fængselsinspektoren, der tillige forestaar den daglige Ledelse af Tjenesten i det største Fængsel, Vestre Fængsel.

Uden at blive beskyldt for at være en »Vielgeschrey« tor jeg nok sige, at det under disse Forhold er saare vanskeligt, ja umuligt for Ledelsen at danne sig et virkelig fyldestgørende Skøn over Reservebetjentenes Kvalifikationer. Man havde hidtil maattet nøjes med straks efter Antagelsen at lade dem forrette Tjeneste nogle Dage sammen med en ældre Betjent for af ham at modtage den nødtørftigste Vejledning, hvorefter man tildelte dem selvstændige Poster. Og, som ovenfor sagt, er dette sidste ikke sket ved et enkelt Fængsel, men snart ved ét, snart ved et andet, saaledes at Ledelsen har haft den største Møje med at følge den enkelte. Det er derfor neppe for meget sagt, at Betingelserne for at rykke ind i den faste Styrke, bortset fra dem, der stilles straks ved Antagelsen til Reservetjenesten, nærmest har været af negativ Art: gennemgik Ansøgeren Reservetjenesten uden at give Grund til Klage, gled han ganske af sig selv ind i den faste Opsynsstyrke. Om han iøvrigt egnede sig til Fængselsgerningen eller havde nogen virkelig Forstaaelse af denne, var der ikke Spørgsmaal om.

Det bliver da først som en ganske uundværlig Støtte ved Opsynsstyrkens forsvarlige Rekrutering, at de teoretiske Kursus faar deres Betydning. Ved Hjælp af dem lærer Ledelsen den enkelte Betjent at kende, faar Lejlighed til at træde i et personligt Forhold til ham og til at erfare, om Fængselsgerningen for ham er andet end et Levebrød. For mig har der ej heller været nogen Tvivl om, at Fængslernes øverste Leder personlig maa paatage sig Undervisningen.

Den praktiske Forudsætning for at etablere Kursus som de omhandlede, nemlig at samle Eleverne i et eller flere tilstrækkelig store Hold, har været tilvejebragt derved, at man har tilstaaet Reservepersonalet en noget udvidet Tje-

nestefrihed, saaledes at det til Gengæld benytter en Del af denne til den teoretiske Uddannelse.

Reservestyrken, der i de seneste Aar har udgjort 25 à 30 Personer, inddeles da i Hold, der hver anden Fridag møder $1\frac{1}{2}$ à 2 Eftermiddagstimer til Undervisning. Undervisningen er som Regel tilendebragt paa ca. 15 Gange og strækker sig over ca. 3 Maaneder. Jævnside med den gaar stadig den praktiske Tjeneste, og Undervisningen begynder først, efter at Reservetjenesten har varet nogle Maaneder. Saaledes som den er anlagt, vilde den glide hen over Hovedet paa den, der kun ganske flygtigt havde lært Tjenestegangen i et Fængsel at kende.

Grundlag for Undervisningen er i første Række den af Fængslet udgivne Samling af almindelige og særlige Instrukser vedrørende Fængselstjenesten. Samlingen, der er i bekvemt Lommeformat, skal bæres under al Tjeneste og er forsynet med et udførligt Register, saaledes at den er egnet til at fungere som et vademecum under Tjenesten. At lære Betjenten, hvorledes han skal benytte sig af denne Støtte, bliver da ogsaa en af Undervisningens Opgaver.

Da ingen egentlig Lærebog endnu har kunnet tilvejebringes, foregaar Undervisningen gennem mundtlige Foredrag og Eksaminatorier samt ved Gennemgang af Elevernes skriftlige Udarbejdelser. Hver Time begynder med Gennemgang af de i den foregaaende Time foresatte, i Hjemmet udarbejdede Stile. Derefter eksamineres i det sidst fortalte, et nyt Afsnit foredrages, og der gives endelig en ny Opgave til skriftlig Bearbejdelse til næste Time.

Til Støtte for Hukommelsen faar Eleven et trykt Ekscerpt af de enkelte Foredrag, og iøvrigt holdes han nøje til at gøre Notater, efterhaanden som de forskellige Emner behandles.

En noget fyldigere Fremstilling end den, der gives gennem disse Ekscerpter, vilde være ønskelig, men en saadan vilde ikke overflødigøre det mundtlige Foredrag, der tilgænes bedre end en trykt Fremstilling.

Den mundtlige Undervisning omfatter først en kortfattet Gennemgang af Statsforfatningsretten. Der gøres Rede for Statsmagtens Forgreninger og Organer, og det paavises ved Fremstillingen af den administrative Magts Organisation, hvorledes Fængselsbetjenten overfor Fangerne staar som Statsmagtens Repræsentant og Udøver. Det vises endvidere, hvorledes en saadan Virksomhed er belagt med et særligt Ansvar gennem Straffelovens Bestemmelser om Forbrydelser i Embedsforhold, hvilke gennemgaas og jævnføres med de Bestemmelser i den almindelige Instruks for Fængselsbetjente, der er et specielt Udtryk for Straffelovens almindelige Bud.

Dernæst gives en Fremstilling af den dommende Magts Organisation og af Principperne for den kriminelle Retspleje, baade efter gældende Ret og efter Retsplejelovene.

Særlig fremhæves det, hvorledes Varetægtsfangens Stilling efter Retsreformen bliver en anden end hidtil, og Bestemmelserne i Loven af 11te April 1916 om Varetægtsfangers Behandling i Fængslet — Bestemmelser, der iøvrigt i det væsentlige falder sammen med dem, der allerede nu praktiseres i de kjobenhavnske Fængsler — gennemgaas.

Næste Afsnit omfatter en Fremstilling af Fængselsvæsenets, specielt det danske Fængselsvæsenes Historie, af skiftende Tiders Opfattelse af Straffens Formaal og Forbrydelsens Aarsager, af Nutidens Opfattelse af Kriminaliteten og af de Vaaben, der benyttes i Kampen mod dette Samfunds-
onde, endelig af Spørgsmaalene om Tilregnelighed, kriminel Lavalder, Børneforsorg, betinget Domfældelse og Benaadning.

Dernæst følger Gennemgangen af de i den danske Straffelovgivning hjemlede Strafarter og af Principperne for deres Fuldbyrdelse, herunder specielt Fængselsstraffene, ved hvis Fuldbyrdelse Eleverne vil komme til at medvirke.

Hermed afsluttes, hvad man kunde kalde Undervisningens almindelige Del, og den efterfølgende Del foregaar under stadig Henvisning til den fornævnte Instruksamling.

Et Afsnit handler om Fangernes Samkvem med Omverdenen, et andet om deres indbyrdes Samkvem, et tredje om Betjentens Samkvem med Fangerne.

Et særlig vigtigt Afsnit omhandler Fængslets Sikkerhed. Der gives en Fremstilling af de ved selve den moderne Fængselsbygning Indretning trufne Sikkerhedsforanstaltninger, og det vises, hvorledes disse ere unyttige, naar der ikke sker en forsvarlig Bevogtning af Fangerne og en tilstrækkelig Visitation af deres Personer og Opholdslokaler. Under dette Afsnit fortælles der Eleverne en Række virkelig forefaldne Tilfælde af Undvigelse eller af Overfald paa Personalet, med stærk Fremhæven af de Omstændigheder, som har muliggjort, at der skete Brud paa Fængslets Sikkerhed. Det bliver da en Prøve paa Betjentens Forstaaelse af denne Side af Fængselsgerningen, hvorledes han skriftlig eller mundtlig formaar at gengive det fortalte, og højst interessant er det at iagttage, med hvilken Iver han bestræber sig for at understrege de Eksempler paa mangelfuld Bevogtning eller efterladende Visitation, en saadan Tildragelse indeholder.

Den skriftlige Del af Undervisningen gaar i høj Grad Haand i Haand med den mundtlige. Jeg skal indskrænke mig til at nævne Titlerne paa nogle skriftlige Opgaver: Affattelse af tjenstlige Meldinger og Rapporter af opgivet eller selvvalgt Indhold, Beskrivelse af en Celle i Vestre Fængsel, Forskellen i Behandlingen af Fanger, der afsone Straf af simpelt Fængsel og af Fængsel paa sædvanlig Fangekost, Genfortælling i Rapportform af et i Vestre Fængsels Sygehus forefaldet Tilfælde af Overrumpling af en Opsynsbetjent, »Min første Dag som Fængselsbetjent«, Genfortælling af »Abens« Undvigelse fra Horsens Straffeanstalt eller af Fangeren Mozart Lindbergs Undvigelsesforsøg ved samme Anstalt, o. s. v.

Der afholdes endelig en praktisk Prøve i Cellevisitation, saaledes at der stilles Eleven den Opgave at visitere en Celle, hvori der forud er gemt forskellige ureglementerede Gen-

stande. Det noteres, hvor lang Tid Eleven bruger til Visitationen, og hvor grundig denne har været, og Resultatet kommer i Betragtning ved den endelige Eksamen.

Et saare vigtigt Hjælpemiddel ved den sidste, mere specielle Del af Undervisningen danner det samtidig med Afholdelsen af det første Kursus oprettede og siden stadig udvidede Fængselsmuseum. I Modsætning til allerede bestaaende Fængselsmuseer, der væsentlig er af historisk Art, er dette Museum anlagt udelukkende med pædagogiske Formaal for Øje. Det er sammensat af Genstande, der Tid efter anden konfiskeres hos Fangerne i Anledning af stedfundne Overtrædelser, og disse Genstande ere katalogiserede og ordnede indenfor forskellige Grupper, alt efter de Forhold, som de er egnede til at illustrere. Kataloget er ret omfangsrigt og indeholder i vidt Omfang en udførlig Omtale af den Overtrædelse, hvorfra Genstanden hidrører.

Grupperingen angives ved følgende Rubra:

- A. Fangernes Kommunikation indbyrdes.
- B. » » med Omverdenen.
- C. » Undvigelsesforsøg.
- D. » Ødelæggelse af Inventar.
- E. » Selvmord.
- F. » Besiddelse af ureglementerede Genstande.
- G. » Genstande, indsmuglede i Fængslet paa Grund af mangelfuld Visitation.
- H. » Digte.
- I. » Tegninger og Malerier.
- K. » Kuriosa.

Der skal her nævnes nogle Eksempler paa, hvilke Genstande der omfattes af de forskellige Grupper, ogsaa fordi det heraf kan ses, i hvilken Grad Museet er egnet til at aabne den unge Betjents Blik for Nødvendigheden af altid at være paa Post forat komme Fangernes Opfindsomhed i Forkøbet. Museet repræsenterer en Sum af praktiske Erfaringer, som straks kommer Begynderen til Gode under

hans Tjeneste, og som giver ham Lyst til at indhøste nye Erfaringer til Gavn for ham selv og for det hele Korps.

Under A. findes samlet et stort Materiale til Kendskab til Fangernes Bankesystemer og af Nøgler til hemmelige Tegnsprog, alt hidrørende fra Fangerne selv. Endvidere talrige af forskelligt Materiale forfærdigede »Trompeter«, hvorved Vandet udblæses af Vaskekummernes Vandlaase, saaledes at Fangerne gennem Nedfaldsstammen kan fore Samtaler. En Mængde beskrevne Arbejdsmaterialer, ofte tilsyneladende ganske uskyldige, saasom Høvlspaaner og smaa Pinde, som Fangerne under Gaardturen forsøger at tilkaste hinanden. I Mangel af andet kan Blod, Blanksværte eller Pudsepomade benyttes som Skrivemateriale, Bogstaver sys med Trævler paa et Stykke afrevet Tøj, eller de rives enkeltvis ud af det engelske Avispapir, som benyttes til Klosetpapir, og sammenklæbes derefter til Ord og Sætninger ved Hjælp af Madrester.

Afsnittet om Fangernes Kommunikation med Omverdenen omfatter Genstande, der illustrerer dels Fangernes Forsøg paa at opnaa hemmelig Forbindelse med Omverdenen, dels Udenforstaaendes Forsøg paa at etablere saadan Forbindelse med Fangen. Det første sker som oftest ved Tilbagesendelse af tomme Madkar, hvori der er indbragt Ekstraforplejning til Varetægtsfangerne. En Tallerken sværtes under Bunden med Sod fra Gasblusset og forsynes med indridset Skrift, eller saadan indgraveres i den tynde Hinde af stivnet Fedt, der bliver tilbage paa den tomme Skaal, eller indvendig i Laag og Bund paa tomte Konservesdaaser. Papirstimler indstikkes i udhulede Flaskepropper o. l. Ofte er Meddelelserne af ligegyldig Art, men der findes Eksempler paa, at de indeholder Instruction til Vidner om den Forklaring, der ønskes afgivet i Fangens Sag.

Omvendt søger Fangens Paarørende ad samme Vej at indsmugle Meddelelser til Fangen, saaledes Breve indbagte i Brød eller Frikadeller, indstukne i Smør eller nedsænkede i Indholdet af Konservesdaaser, eller skriftlige Meddelelser

skrevne paa rent Linned. Ogsaa andre ureglementerede Genstande søges indsmuglede ad denne Vej, saaledes Snustobak i udblæste Æg, Cigaretter, Tændstikker, Knive, Tærninger, Synaal og Traad, Fotografier eller Avisudklip med Beretninger om Fangens Sag, alt nedlagt i tilproppede Flasker og nedsænket i en Daase Ansjois eller lignende.

Under Besøg søges ligeledes forskellige Meddelelser eller Genstande ud- og indsmuglede i det Øjeblik, da Fangen og den Besøgende veksle Haandtryk, eller endog saaledes, at en Seddel gaar fra Mund til Mund, idet de kyskes.

Fangernes Undvigelsesforsøg illustreres ved en Samling af Rebstiger og Reb, som Fangerne har forfærdiget af udleveret Arbejdsmateriale, og af forskelligt Værktøj og Vaaben, som er benyttet til Angreb paa Armaturen eller paa Personalet. — Af Selvmordsværktøj findes talrige og højst forskellige Prover, lige fra Seler, Snørebaand og Livremme, Strimler af Tøj, Forbindinger og Arbejdsværktøj til Pengestykker, Glasstumper og Træsplinter, der har været slugte i Selvmordshensigt, men aller kvitterede ad naturlig Vej. Særlig i Danmark, hvor Selvmordstendensen er saa fremtrædende, er det af Vigtighed, at Fængselsbetjenten lærer at kende, hvorledes tilsyneladende uskadelige Genstande kan benyttes til Selvmord.

De følgende Afdelinger indeholder Genstande, der samtidig med at være af pædagogisk Interesse frembyder Stof til kriminal-anthropologiske Studier. For ikke at trætte skal jeg imidlertid ikke fortsætte med Opregningen.

Her skal blot bemærkes, at det er højst interessant at se, hvorledes den unge Betjent efter Gennemgangen af Fængselsmuseet sætter en Ære i at opdage saadanne Genstande hos Fangerne, som kan tænkes at blive Museumsgenstande.

Endnu skal endelig nævnes, at der ved den afsluttende Eksamination benyttes et Spørgeskema lig dem, der kendes fra Litteraturen om Intelligensmaalinger.

Naar jeg i det foregaaende har givet en saa udførlig Fremstilling af det Forsøg, der ved de kjobenhavnske Fængsler er anstillet med Indførelse af en fagmæssig Undervisning af Fængselsbetjente, saa er det for det første ud fra den Erkendelse, at der i den skandinaviske Fængselsverden næres en betydelig Interesse for dette Spørgsmaal. I dette Tidsskrifts 1ste Aargang pag. 68—69 har Fængselsdirektør Fussing givet en Meddelelse om et lignende Forsøg, der er anstillet ved Vridsløselille Straffeanstalt, og i 1913 udgaves af Direktoratet for Fængselsvæsenet en Lærebog for Opsynsbetjente ved Straffeanstalterne, indeholdende i det væsentlige, hvad jeg ovenfor har betegnet som den almindelige Del af Undervisningen.

Allerede i 1904 bearbejdede Fængselsinspektør From for danske Forhold den tyske Fængselsdirektør Fliegenschmidts Lærebog: »Der Beruf des Aufsehers in den Strafanstalten und Gefängnissen« (udk. som Bilag til Nordisk Tidsskrift for Fængselsvæsen og praktisk Strafferet. 1904). Og i Sverrig foreligger der fra 1913 to lignende Lærebøger for Fængselsbetjente (se Kämpmanns Anmeldelse i dette Tidsskrifts 2den Aargang pag. 268—272).

Men dernæst har jeg ved min Fremstilling villet aflægge et Vidnesbyrd til Fordel for en saadan Undervisning. Der er for mig ingen Tvivl om, at denne er Vejen, ad hvilken man skal frem for at uddanne et Korps af Fængselsfunktionærer, der ikke føler sig blot som Numre, der mod en vis Betaling besætter en Post i et vist Antal Timer, men som Medarbejdere, der sammen med Foresatte og Kolleger virker henimod Opnaelsen af et fælles Formaal.

Morsomt er det at se, hvorledes de unge Betjente, og efter dem ogsaa flere af de ældre, efter Oprettelsen af de omhandlede Kursus har fremsat Anmodning om, at der maatte gives dem Lejlighed til at aflægge Besøg ved Straffeanstalterne, hvilket ved Imødekommen fra Fængselsdirektoratets Side da har fundet Sted, vel at mærke paa de paagældendes egen Bekostning, da der ikke findes nogen

Bevilling til Afholdelse af Udgifter ved saadanne Rejser. At den af mig valgte Form for Undervisning skulde være den ene rette, og at dens Indhold skulde være udtømmende, drister jeg mig ikke til at mene; men det vilde da være heldigt, om andre Opfattelser eller Meddelelser om andetsteds anstillede Forsøg kom til Orde.

Forholdet er nemlig det, at der langtfra er Enighed om Nødvendigheden af en teoretisk Undervisning af det underordnede Fængselspersonale, uagtet det skulde synes uimodsigeligt, at man ikke bør betro en saa vigtig Samfundsopgave som Straffuldbyrdelsen til Personer, der ikke paa Forhaand kan antages at have en dybere Forstaaelse af denne Opgave.

For Sindssygeanstaltternes Vedkommende er man allerede for nogle Aar siden naaet til at kræve, at ingen maa ansættes i Plejepersonalet, som ikke forinden enten har almindelig Uddannelse i Sygepleje eller er særlig teoretisk og praktisk uddannet i Sindssygepleje og har bestaaet en Prøve heri (Lov Nr. 106 af 13. Maj 1911 § 3 eller nu Lov Nr. 153 af 17. Maj 1916 § 2).

Forstaaelsen af Sindssygdommens Væsen er først i en ret sen Tid ifærd med at vinde Udbredelse i Befolkningen, og det gaar da her som altid i slige Tilfælde, at den ændrede Opfattelse først fæster Rod i de socialt set højere Befolkningslag for derefter langsomt at trænge nedad i Befolkningsklasserne. Og paa samme Maade gaar det med Opfattelsen af Forbrydelse og Straf. Gengældelsesteorien lever endnu højt i visse Dele af Befolkningen.

Men de Stillinger, hvorom her er Tale, rekruteres netop af de Samfundslag, hvor efter foranstaaende en mere fremskreden Opfattelse endnu kun delvis eller mulig slet ikke kan antages at være til Stede.

I Spørgsmaalet om Undervisning af Fængselsbetjente er som antyd det forskellige Standpunkter repræsenterede, lige fra det, der taler for Oprettelse af særlige Skoler for Fængselsbetjente i Lighed med de nu næsten overalt indrettede

Politiskoler, til det, der indtoges af en afdød dansk Fængselsinspektør, som hævdede, at Betjentene burde »holdes i Vankundighedens Mørke«.

Det maa dog siges, at netop denne Fængselsinspektør var virksom for at foranstalte Udgaver af de Opsynstjenestens vedkommende almindelige og særlige Instrukser, og hans foran citerede Udtalelse skal vistnok nærmest forstaaes som et proverbialsk Udtryk for den gamle Militærs Fordring om, at Betjenten havde blindt at bøje sig for Instruksen, uanset om han forstod den eller ikke.

Jeg finder her Anledning til at nævne den Bestræbelse, der i en nylig af Fængselsdirektoratet udfærdiget Instruks for Opsynsbetjentene ved Nyborg Straffeanstalt udfoldes for, samtidig med at der gives Betjenten et bestemt Paabud om den Fremgangsmaade, han har at følge, at forklare ham, hvorfor netop denne og ikke en anden Fremgangsmaade er den rette. Man maa dog altid regne med Vanskeligheden ved for den uøvede at tilegne sig det skrevne, og selv den udførligste Instruks vilde aldrig overflødiggøre mundtlig Forklaring.

Naar Krohne i sin Lehrbuch der Gefängniskunde 1889 pag. 523—525 tager Afstand fra Tanken om Oprettelse af særlige Skoler for Fængselsbetjente, saa er dette rigtigt, forsaavidt der tænkes paa en Undervisning omfattende tillige de almindelige Elementærfag. I Lande, hvor Skoleundervisningen ikke staar paa et ganske lavt Trin, vilde en saa omfattende Undervisning være overflødig. Fængselsbetjente, som skriver, regner og bogstaverer ordentligt, vil man i Danmark altid kunne faa, i stigende Grad efterhaanden som Betjentenes økonomiske Kaar forbedres.

For saa vidt det derimod af Krohne mod Oprettelse af saadanne Skoler indvendes, at man ikke skal sætte voksne Folk paa Skolebænken, da kan dette, specielt i Danmark, hvor Højskolebevægelsen er saa udbredt, ikke erkendes at være afgørende, særlig naar Talen er om en rent fagmæssig Undervisning.

At en teoretisk Undervisning er berettiget og nødvendig, benægter Krohne ej heller; men naar han tænker sig denne meddelt lejlighedsvis enten til den enkelte Betjent i Samtale eller til hele Korpset, naar dette efter endt Tjeneste samles til Afmønstring, saa er dette formentlig mindre fyldestgørende.

Den sidste Form synes mig at rammes af Krohnes egen Indvending, at man efter en lang Tjenestedag ikke skal trætte Personalet med belærende Foredrag, og den lejlighedsvis givne Vejledning til den enkelte er en ganske selvfølgelig Virksomhed fra de Overordnedes Side, overfor saavel yngre som ældre Betjente.

Men netop fordi den gives lejlighedsvis, er en saadan Undervisning, særlig naar Taleren er om større Forhold, utilstrækkelig, hvad enten den gives mundtlig eller i Form af Inspektionsordrer ved særlige Anledninger.

Naar Krohne foretrækker denne Form for Vejledning for egentlige Fagkursus, er Grunden vistnok for en stor Del at søge i de praktiske Vanskeligheder, der rejser sig ved Etablering af saadanne Kursus.

At disse er ganske betydelige, skal ej heller nægtes, men uovervindelige er de ikke.

Af praktisk-økonomiske Grunde vil det altid være heldigt, om Undervisningen meddeles samtidig med, at Eleven udfører Reservetjeneste ved det Fængsel, hvor Kursus afholdes. Men det vil da — naar bortses fra Tilfælde, hvor de under samme Ledelse værende Fængsler er beliggende i samme By — være vanskeligt at samle de forskellige Anstalters Reservepersonale. — Tænker man sig et for hele Landet fælles Fagkursus, støder man endvidere paa Hindringer, der rejser sig af den Dualisme, der findes i det danske Fængselsvæsen ved Adskillelsen mellem Statens og de kommunale Fængsler.

Vilde man da ordne Forholdet for hvert af disse Omraader for sig, støder man først for de Staten tilhørende Fængslers Vedkommende paa den Vanskelighed, at Reserve-

personalet antages af Lederen af den enkelte Anstalt og udelukkende til Tjeneste ved denne.

En Forudsætning maatte det da være, at hele Reservepersonalet betragtedes som værende til Disposition for Centralstyrelsen, saaledes som Tilfældet var i Belgien, og af denne for kortere eller længere Tid kunde stationeres ved de forskellige Anstalter, eventuelt saaledes at man ved kortere Ophold anvendte Kasertering.

I Belgien, hvor der vel afholdtes Eksaminer, men ikke meddeltes nogen teoretisk Undervisning, lettedes en saadan Omflytning derved, at alle Fængsler var undergivne samme Regime, Cellesystemet. Paa den anden Side vilde det maaske netop være en Fordel, om man prøvede Reservepersonalet saavel i et Fællesfængsel som i et Cellefængsel, saaledes som de findes hos os, for sluttelig at ansætte den enkelte under den Regime, til hvilken han skønnedes bedst egnet. Den Anstalt, hvor Fagskolen holdtes, maatte være den, der havde det største Reservekorps, og Reservebetjente maatte da indkaldes til Kursus fra de mindre Reservestyrker mod Erstatning til disse af Betjente fra Skoleanstaltens Reservekorps. For samtidig at kunne give de saaledes indkaldte tilstrækkelig praktisk Tjeneste kunde det maaske blive nødvendigt at tildele et Antal af Skoleanstaltens faste Personale den aarlige Ferie indenfor den Periode af 3 à 4 Maaneder, i hvilken Kursus afholdtes.

Endelig vilde det, da Undervisningen som ovenfor vist kan deles i en almindelig og en speciel Del, være naturligt, at den sidste, der maatte forme sig noget forskelligt ved de forskellige Anstalter, henvistes til hver Anstalt for sig.

Ved det kommunale Fængselsvæsen er Forholdet — bortset fra Kjøbenhavn — det, at hvert Fængsel forestaas af en Arrestforvarer, som oftest uden anden Medhjælp end en enkelt Betjent eller Hustruen. Arrestforvareren er som Regel en forhenværende Underofficer eller Politibetjent, hvis hele fængselsmæssige Uddannelse indskrænker sig til, at han i to à tre Maaneder forinden Ansættelsen maa forrette Tje-

nexte ved en af Straffeanstalterne. I alle de for et Varetægtsfængsel særlige Forhold modtager han ingen Uddannelse. Arrestinspektør er Politimesteren, der ej heller er fængselsmæssig uddannet, og Fængselsdirektoratet udøver kun et fjernere Overtilsyn med Arresthuset. Saa længe der ikke stilles større Fordringer om faglig Uddannelse til disse Fængselsfunktionærer, vilde det være naturligt, om der meddeltes ogsaa dem en teoretisk Undervisning i Fængselsvæsen, hvilket kunde ske samtidig med, at de underkastede sig den praktiske Prøvetjeneste. Denne maatte da foregaa paa et Tidspunkt, da der afholdtes Kursus ved vedkommende Straffeanstalt eller Fængsel; for den specielle Dels Vedkommende, om ikke i det hele, burde Uddannelsen foregaa ved et Fængsel, hvis Funktioner falder sammen med dem, der udøves i Arresthusene.

Meddelelser om dansk Fængselsvæsen 1916.

Efter at de psykiatriske Undersøgelser af de i Straffeanstalterne for Mænd hensiddende Fanger, hvorom der tidligere er givet Meddelelser her i Tidsskriftet *), var afsluttede, for saa vidt angaar Forbedringshusfanger, og efter at Dr. *Schröder* havde tilendebragt Bearbejdelsen af det derigennem tilvejebragte Materiale, foranledigede Direktoratet for Fængselsvæsenet, at der paa Finanslovsforslaget for 1917—18 optoges en Bevilling paa 1800 Kr. til Udgivelse af »Psykiatriske Undersøgelser af Mandfanger i Danmarks Straffeanstalter. 1' Del: Forbedringshusfanger«. Dette Arbejde foreligger netop nu offentliggjort.

I Begyndelsen af Juli 1916 toges Tuberkulose-sygehuset ved Nyborg Straffeanstalt i Brug. Dette Sygehus, der ligger ud for Straffeanstaltens søndre Fængselsbygning, medens Anstaltens tidligere opførte almindelige Syge-

*) 1913 S. 70, 1914 S. 48 og 1915 S. 144.